

השימוש שעושה המשנה במקרא ע"פ משנת חגיגה פ"א מ"ח

הקדמה

המשנה עושה שימושים שונים במקרא, החל בסגנון המקרא וכלה בתוכנו. ניתן להצביע על השימושים הבאים: ציטוט פסוקים¹; שימוש בלשון המקרא²; שימוש בסדר הנושאים שבמקרא³; ציטוט פסוקים בתוך מדרשים⁴. השימושים השונים מצביעים הן על שיטות לימוד תנאיות שונות, הן על אופן עריכת החומר ההלכתי בהתאם לאופיו והן על מסרים רעיוניים אותם בחר למסור עורך המשנה באמצעות צורת הצגת החומר. במאמר זה נתייחס למשנת חגיגה (פ"א מ"ח) העוסקת ביחס שבין המקרא לבין ההלכה. נתמקד בדוגמה זו על מנת להראות את אופן השימוש של המשנה במקרא מבחינת סדר רשימת הנושאים המוזכרים בה, תוך השוואת אופן השימוש במקרא על ידי המקבילות שבתוספתא. בהשוואה זו נעמוד על ההבדלים, על סיבתם, על משמעותם מבחינה רעיונית ועל השלכותיהם ביחס

* בנושא שימושה של המשנה במקרא עסקתי בעבודת מ.א. - 'תנא אקרא קאי? - שימושה של המשנה במקרא' (אפיון תופעת המקראות והמדרשות במשנה מכות), בר אילן תשנ"ה. בכוונתי לעסוק בחקירת תופעה זו אף במשנת סנהדרין.

¹ כגון - חגיגה פ"א מ"ו, ציטוט פסוק שלא במסגרת מדרש: 'על זה נאמר מעות לא יוכל לתקן...' (קהלת א', טו).

² כגון - נדרים פ"א מ"ט: 'ונדר אלמנה וגרושה יקום עליה כיצד...', כלשון הריטב"א שם: 'לישנא דתנא הוא דתפיס בידיה לישנא דקרא דרך צחות והרי זה כעין מדרש ואינו מדרש'. בעניין זה עסקו כבר רבים כגון י"נ אפשטיין, מבוא לנוסח המשנה, עמ' 1129-1133, ח' אלבק, מבוא למשנה, בפרק לשון המשנה עמ' 128-133.

³ כגון - בבא קמא פ"א מ"א: 'השור הבור המבעה וההבער' ע"פ סדר הופעתם בפרשת משפטים (שמות כ"א-כ"ב). ע"ע בפירוש רש"י על המשנה ד"ה השור, ובתד"ה השור (בבא קמא ב ע"א). ויש אופן אחר להסביר את סדר אבות נזיקין - עיין תוס' שג' בשם הרשב"ם, וכן א' וולפיש, 'משחקי לשון במשנה', נטועים ב (תשנ"ה), עמ' 76.

⁴ כגון - ברכות פ"א מ"ה, בלשון 'דרשה': 'עד שדרשה בן זומא שנאמר למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך, ימי חיך - הימים...'; בבא מציעא פ"ב מ"ה, מדרש ללא ציטוט פסוק: 'אף השמלה היתה בכלל כל אלה, ולמה יצאת? להקיש אליה לומר לך, מה שמלה... אף כל דבר...'.

הוצאת תבונות מכללת הרצוג

לתוכנו ולצורתו של החומר התנאי. דוגמה זו מיוחדת במינה, כי היא מציגה את האופן שבו ראו חז"ל את היחס בין ההלכה למקרא, הן בתוכן והן בצורה המגוונת כפי שמשקף במקבילות.

נציין, כי השימוש במקרא, המצוי בחומר התנאי בכלל⁵ ובמשנה בפרט, מעיד על הזיקה של ספרות ההלכה למקרא, המשמש מקור ובסיס הנתון לפירוש. הימצאותו של חומר מדרשי דווקא במשנה, אשר דרכה בעיקר היא דרך ההלכה ולא דרך המדרש⁶, מעידה על זיקה זו, בין אם שילובו של חומר מדרשי במשנה הינו מכוון⁷ ובין אם הוא תוצאה אקראית⁸. סביר להניח, שגם השאיפה של התנאים עורכי המשנה (לשכבותיה) ליצור ספרות הלכתית המנותקת מהמקרא מבחינת אופיה הספרותי, אין בה כדי להמעיט בערכה של הזיקה הרעיונית של המשנה למקרא, כפירוש וכיישום של המקור האלהי.

* * *

נפתח בהצגת המשנה (חגיגה פ"א מ"ח), ומקבילותיה שבתוספתא:

המשנה (חגיגה פ"א מ"ח):

התר נדרים	פורחין באויר ואין להם על מה שיסמוכו
הלכות שבת חגיגות והמעילות	הרי הם כהררים התלויין בשערה שהן מקרא מועט והלכות מרובות
הדינין והעבודות הטהרות והטמאות ועריות	יש להן על מה שיסמוכו הן הן גופי תורה

⁵ לא רק בחומר הערוך ע"פ מדרשי הלכה, שבהם נקודת המוצא היא המקרא המתפרש והנדרש, אלא אף בחומר הערוך ע"פ דרך ההלכה בברייתות, בתוספתא ובתלמודים, שבהם נקודת המוצא היא ההלכה, ואילו המקרא מובא כתוספת, בתור מקור וראיה להלכה.

⁶ ספרות רבה נכתבה בנדון, ולא כאן המקום לפרטה. עיין למשל ח' אלבק, מבוא למשנה, עמ' 40-42, וכן במבוא לעבודת מ.א. (שהזכרתי בהערת הפתיחה למאמר זה).

⁷ עסקתי בכך בהרחבה בעבודת ה-מ.א. (הערת פתיחה).

⁸ עיין: D. Weiss-Halivni, Midrash, Mishnah and Gemara - The Jewish Predilection for Justified Law, 47-58 Cambridge, Mass. 1986, pp. מדבריו עולה, כי הימצאות מדרשים במשנה נובעת, בין היתר, ממעבר לא מושלם מדרך המדרש לדרך המשנה, בתהליך התהוות המשנה. לדעתו, קיימים מדרשים מאוחרים שחדרו למשנה לאחר התהוותה העיקרית. בכל אופן עולה מדבריו כי התופעה ביסודה הינה אקראית.

תוספתא עירובין (פ"ח הל' כג-כד, ליברמן עמ' 138-139):

הלכות שבת חגיגות ומעילות
כהררין התלוין בסערה
מקרא מועט והלכות מרובות
ואין להם על מי שיסמוכו

מיכן אמר ר' יהושע צבתא בצבתא מתעבדא
צבתא קדמיתא מה הות הא לאיי בריה הות
הדינין והעבודות הטהרות והטמאות והעריות
ומוסף עליהן ערכין וחרמין והקדשות ומעשר שני

מקרא מרובה
מדרש והלכות מרובות ויש
להן על מי שיסמוכו

אבא יוסה בן חנן אומר אילו שמונה
מקצעות של תורה גופי הלכות

תוספתא חגיגה (פ"א הל' ט ליברמן, עמ' 379):

התיר נדרים פורחין באויר
ואין להם על מי שיסמוכו
אבל חכם מתיר לפי חכמתו
הרי הם כהררין תלוין בסערה
מקרא מועט והלכות מרובות
אין להן על מי שיסמוכו

מיכן היה ר' יהושע אומר צבתא בצבתא מתעבדא
צבתא קדמיתא מה הות הא לוי בריה הות
הדינין העבודות והטהרות והטמאות והעריות
מוסף עליהן הערכין והחרמין וההקדשות

מקרא מרובה מדרש והלכות מרובות
יש להן על מי שיסמוכו

אבא יוסה בן חנן אומר אילו שמונה
מוקצעי תורה גופי הלכות

במשנה מוזכרות שלוש קבוצות של נושאים הלכתיים. מיון הקבוצות נעשה על פי היחס שבין ההלכות בכל נושא לבין מקורן במקרא. בהמשך דברינו נראה, כיצד השתמש התנא של המשנה בסדר הופעת התחומים ההלכתיים בתורה; נתייחס

למקבילות של המשנה בתוספתא כדי להראות, שאופן השימוש של התוספתא במקרא שונה מאופן השימוש של המשנה; נעיר, כי יש יסוד סביר להניח, כי החומר המקביל שבתוספתא היווה את המקור למשנה.⁹

ההשוואה של המקבילות מראה, שהחומר המצוי במשנה נכלל עקרונית בתוספתא¹⁰, למעט שינוי בסופו: במשנה - 'הן הן גופי תורה' לעומת 'אילו שמונה מקצעות של תורה גופי הלכות' בתוספתא. מיקומה של המשנה נקבע במסכת חגיגה בעקבות הכללת התחום ההלכתי 'חגיגות' ברשימה¹¹. בתוספתא מובאים הדברים בשני הקשרים: בעירובין הוא פותח בהלכות שבת, הקשורות לנושא המסכת (תוך השמטת 'היתר נדרים...'), ובחגיגה מובא במלואו עם הפתיחה - 'היתר נדרים...'. הקשר לתוספתא חגיגה הוא כבמשנה (אזכור התחום ההלכתי - חגיגות). עורך המשנה השמיט את הערותיהם של ר' יהושע ושל אבא יוסה בן חנן, תנאים מסוף תקופת הבית השני¹², וכן את רשימת ה'מוסף' ומשמעותו הסמוכה לו:

הנחת קדמות החומר שבתוספתא, שנויה במחלוקת. במקרה הנדון, אנו מאמצים את שיטת החוקרים הסבורים כי לפעמים יש יסוד של ממש לגלות דווקא בתוספתא מקבילות קדומות ומקוריות מאלו שבמשנה. ראה ש"י פרידמן, 'מקבילות המשנה והתוספתא', דברי הקונגרס העולמי האחד-עשר למדעי היהדות, חטיבה ג כרך ראשון (תשנ"ד), עמ' 15-22. נעיר, כי במקרה הנדון, רוב רובו של החומר במשנה מצוי בתוספתא ולא להפך, וניכרת עבודת גזירה של חלק מהחומר. אין, כמובן, לבטל את האפשרות שהחומר שבמשנה משקף את גרעינו של החומר שבתוספתא, ובנושא זה יש להרחיב, אך לא כאן המקום.

כפי שהעירונו בהערה 9, החומר שבתוספתא שימש, קרוב לוודאי, מקור למשנה. נציין כאן מקבילות תנאיות נוספות: בבבלי חגיגה י ע"א מובאת ברייתא - שיטת ר' אליעזר החולק בעניין היתר נדרים: 'תניא: ר"א אומר יש להם על מה שישמוכו...'. וכן סדרת תנאים כשיטת ר"א, אך ע"פ נימוקים שונים. בבבלי חגיגה יא ע"א מובאת ברייתא: 'תנא נגעים ואהלות - מקרא מועט והלכות מרובות'; תוספתא שבת פ"ב: 'הלכות הקודש וחטאות ומעשרות הן הן גופי תורה'; משנה אבות פ"ג: 'קינין ופתחי גדה הן הן גופי הלכות'; אבות דר"נ פכ"ז: 'ההלכות והטהרות והנידות והקינין הן הן גופי תורה'; במדרש תנאים דברים (עמ' 193) עובד החומר ההלכתי לגוון 'אגדתי': 'חמאת בקר וחלב צאן - אלו הדינין והעבודות והטומאות והטהרות והערייות, עם חלב כליות חטה - אלו ההלכות שהן גופה של תורה'.

הכנסת חומר הכולל אזכור התחום ההלכתי 'ערייות' במשנת חגיגה, קבע את תוכנה של המשנה הבאה: 'אין דורשין בעריות בשלשה' (פ"ב מ"א). ע"פ רש"י, המונח 'הלכות' הצמוד ל'שבת' בתור סומך לנסמך ('הלכות שבת') מתייחס גם לנושא השני ברשימה - 'חגיגות', היינו הלכות חגיגות, ומהווה כותרת לכל פרטי הרשימה - 'הלכות: שבת, חגיגות, מעילות', אך תיתכן גם האפשרות, שהינו סומך רק לשבת, מאחר שלא ניתן לכוונת את התחום ההלכתי של שבת בכינוי 'שבתות', בדומה ל'חגיגות' או 'מעילות'.

¹² י"נ אפשטיין, מבואות לספרות התנאים, עמ' 19, 47.

הוצאת תבונות מכללת הרצוג

ומוסף עליהן ערכין וחרמין והקדשות ומעשר שני
מקרא מרובה מדרש והלכות מרובות¹³

בדברי התנאים שלפנינו נותנים (אולי לראשונה בספרות חז"ל) שמות לתחומים הלכתיים מוגדרים:

(1) תחומים מסויימים כגון - התר נדרים, הלכות שבת חגיגות ומעילות.
תחומים מסויימים כגון - ערכין, חרמין, הקדשות ומעשר שני - במסגרת קבוצת ה'מוסף'.

(2) תחומים כלליים כגון - דינין ('נזיקין'), עבודות ('קדשים'), טומאות טהרות ('טהרות'), עריות ('נשים').

בדברי המשנה והתוספתא מצויים מושגים יוצאי דופן במשנה¹⁴. במאמרו זה נתייחס למושגים 'גופי תורה' (במשנה) ו'גופי הלכות' (בתוספתא), תוך התמקדות

13 נראה, שאבא יוסה בן חנן התייחס לתוספת זו. ע"פ פירושו של בעל 'חסדי דוד' (לתוספתא עירובין), אבא יוסה לא התייחס כלל לרשימת ה'מוסף', אלא לשמונת התחומים הראשונים (אלו שמוזכרים במשנה), כולל התחומים המבוססים יותר, ואליהם מתייחסת הסיומת - 'אילו שמונת מקצועי תורה גופי הלכות'. השמונה (שאינם כוללים את קבוצת ה'מוסף') הם: היתר נדרים, ה'ל' שבת, חגיגות, מעילות (ארבעת התחומים המבוססים באופן חלקי), דינין, עבודות, טהרות-טומאות ועריות (ארבעת התחומים המבוססים היטב). לעומתו, סבורים י"נ אפשטיין (מבוא לספרות התנאים, עמ' 19) ושי' ליברמן (תוספתא כפשוטה עירובין, עמ' 469), שאבא יוסה התייחס לשמונת האחרונים בלבד, היינו רק לתחומים המבוססים היטב ('מקרא מרובה מדרש והלכות מרובות'): הדינין, עבודות, טהרות-טומאות, וכן לרשימת ה'מוסף': ערכין, חרמין והקדשות ומעשר שני. אבא יוסה לא כולל את ארבעת התחומים המוזכרים בראש הרשימה - היתר נדרים, שבת, חגיגות ומעילות, תחומים המבוססים רק באופן חלקי ('הררים התלויים בסערה, מקרא מועט והלכות מרובות, אין להן על מה שיסמוכו'). הסברם של אפשטיין וליברמן עולה בקנה האחד עם דבריו של אבא יוסה בן חנן, המאפיין את השמונה בתור 'מקצועות של תורה גופי הלכות', מה שאין כן לגבי ארבעת הראשונים, שלהם מקרא מועט.

14 כגון: 'פורחין באויר', 'הררים התלויים בסערה/שערה', 'הן הן גופי תורה', 'מקצועי תורה גופי הלכות', 'מקרא מרובה מדרש והלכות מרובות' ועוד. נעיר כאן בקצרה שתי הערות ביחס לשניים מהם: (א) 'כהררין התלויים בשערה'... - כך גרסת הדפוסים וכן ע"פ הראשונים: רש"י בשערות הראש. הגרסה 'שערה' ניתנת להתפרש בשני הסברים: 1. במובן שערה אלא שהתחלפה ה-'ש' ב-'ס' 2. במובן שערה המקביל ל'פורחין באויר' - הרים תלויים "באויר סערה". לפי רש"י, ביטוי זה מתייחס לטיב הקשר בין ההלכות לבין המקור - 'יש בו הלכות מרובות תלויין ברמז מקרא מועט כהר תלוי בשיער הראש', ואינו מתייחס לכמות - מעט פסוקים והרבה הלכות. (ב) מקרא מועט והלכות מרובות - בתוס' חגיגה י ע"ב ד"ה מעילות, מועלית אפשרות שזהו דיבור חדש שאינו קשור להלכות שבת וכו' אלא לברייתא בבבלי: 'תנא נגעים ואהלות מקרא מועט והלכות'...!

בסדר רשימת התחומים ההלכתיים, והשוואת אופן שילובם במשנה לעומת שילובם בתוספתא.

עיון בתוספתא מראה כי התנא שיקף את סדר התחומים (אשר יש להם על מה שיסמוכו) כפי סדר הופעתם בתורה :

הדינין	שמות כ"א-כ"ג
העבודות	שמות כ"ה-מ'
	ויקרא א'-י'
הטהרות והטמאות	ויקרא י"א-ט"ו
העריות	ויקרא י"ח, כ'

קבוצת ה'מוסף' :

ערכין, חרמין	ויקרא כ"ז
הקדשות	
מעשר (שני)	

קבוצת המוסף

קבוצת ה'מוסף' מופיעה כקבוצה נפרדת (אך בסדר שונה) גם במשנה ובספרי אך בהקשר שונה. במשנה (ביצה פ"ה מ"ב) במסגרת איסורי שבות, מכונים ארבעה מן הנושאים שבקבוצה, 'מצוה' (יש בהם צד מצווה אך אינם חובה/מצווה מוחלטת):

ואלו הן משום מצוה - לא מקדישין, ולא מעריכין, ולא מחרימין ולא מגביהין תרומות ומעשרות.

בספרי דברים (פיסקא קנב, מהדורת פינקלשטיין עמ' 205), במסגרת הגדרת תחומים הלכתיים, מוזכרים באותה קבוצה שלושה נושאים מתוך הארבעה :

כי יפלא - מלמד שבמפלא הכתוב מדבר, ממך - זו עצה, דבר - זו הלכה, למשפט - זה הדין, בין דם לדם - בין דם נדה לדם יולדת לדם זיבה, בין דין לדין - בין דיני ממונות לדיני נפשות לדיני מכות, בין נגע לנגע - בין נגעי אדם לנגעי בגדים לנגעי בתים, דברי - אלו ערכים וחרמים והקדשות...

ארבע מצוות אלו נמסרו לאדם ולא הוטלו עליו, הן אינן חובה מוחלטת אלא מותנות: א) ביוזמת האדם המחליט לחייב עצמו (הנודר, המעריך, המקדיש והמחריס), ב) בקביעת האדם המפעיל את החיוב ויוצר את הקדושה הכרוכה בו (מעשר שני). חיוב זה ניתן בידי האדם בעל הרכוש, המפריש מרכושו לה' - 'איש כי

הוצאת תבונות מכללת הרצוג

יפליא... לה". אלהים לא חייב את האדם להפריש, אלא העניק לאדם את הזכות לחייב את עצמו ולהגדיר לעצמו את מסגרת החיוב החל עליו.

מדוע מופיעה קבוצה זו (בתוספתא) תחת הכותרת 'מוסף'? מהי משמעות הדבר? החוקרים¹⁵ נוטים לראות מונח זה כמבטא תוספת ערכית מאוחרת. לדעתנו, השימוש במונח זה הינו תוצאה של שיקוף המקרא בחומר התנאי. בתורה ממוקמת קבוצה זו בין שני סיומים של ספר ויקרא, וזאת עקב אופייה של קבוצה זו כפי שהוצע לעיל: מצוות בהן החיוב מופעל על ידי המתחייב עצמו¹⁶. מונח זה משקף איפוא תוספת 'לוגית', ולא 'כרונולוגית'! נראה זאת באמצעות עיון בסדר הפרשיות בתורה, תוך בחינת המבנה של סיום ספר ויקרא:

חלקו העיקרי של ספר ויקרא מסתיים בברכות ובקללות,

*ויקרא כ"ו "הברכות והקללות"

ולאחריהן מופיע סיום ראשון לספר ויקרא:

*ויקרא כ"ו, מו: "אלה החקים והמשפטים והתורות אשר נתן ה' בינו ובין בני ישראל בהר סיני ביד משה

המונחים - 'חוקים', 'משפטים', 'תורות' מתייחסים רק למצוות מוחלטות! בהמשך, ובתור 'נספח', מוזכרים ערכין, הקדשות, חרמין ומעשר שני, ובסגנון מיוחד הפונה ל'איש':

*ויקרא כ"ז, ב "איש כי יפליא נדר בערכך נפשות לה"

*ויקרא כ"ז, יד "ואיש כי יקדש את ביתו קדש לה"

*ויקרא כ"ז, כח "אך כל חרם אשר יחרם איש לה"

*ויקרא כ"ז, ל-לא "וכל מעשר הארץ... קדש לה". ואם גאל יגאל איש מעשרו"

ולאחריהם סיום נוסף לספר ויקרא:

*ויקרא כ"ז, לד: "אלה המצות אשר צוה ה' את משה אל בני ישראל בהר סיני"

¹⁵ י"נ אפשטיין (הערה 13); ש' ליברמן, תוספתא כפשוטה עירובין, עמ' 469.

¹⁶ הקב"ה העניק לאדם את היכולת ליצור קדושה ע"י מעשיו, ובכך האדם הוא מעין שותף לבורא עולם. ע"ע במאמרו של הרב יהודה שביב, 'מיקומה של פרשת ערכין בתורה וייחודה', מגדים ו (אלול תשמ"ח) עמ' 12-16, וכן במאמרה של רבקה רביב, 'פרשת ראשי האבות מבני יוסף ומקומה בחומש במדבר', מגדים כב (תמוז תשנ"ד) עמ' 62, וכן במאמרי 'ראשי פרקים להשוואה בין חומש ויקרא ובין חומש במדבר', שמעתין 110, תשנ"ג, עמ' 20-27.

המונח 'מצוות' כולל שני סוגים: (1) חקים משפטים ותורות - פעולות בהן המצוה/המחייב הבלעדי הוא האלהים. (2) פעולות בהן המצוה/המחייב הוא האדם. אלהים אפשר לאדם במסגרת תחום ה'הפלאה', לחדש לעצמו חיוב שייחשב לו מצווה. רוב המצוות האלו הינן מלכתחילה במעמד של רשות, אך בדיעבד, לאחר שהאדם חייב עצמו, הופכות הן לחובה. בסוג מצוות זה, מודגשת המילה 'איש', על מנת לציין את תפקידו של האדם במסגרת ההקדשה לה'. במילה זו מתבטאת צלמו האלהי של האדם ויכולתו להיות שותפו של ה' ביצירת המצוות ובקביעת עיתויין ואופיין.

רעיון זה, המתבטא בתורה במיקומה של קבוצת 'המוסף' במסגרת ספרותית מיוחדת, משתקף אף בחז"ל ובפרשנות המקרא, כפי שעולה מניתוח הדוגמה הנידונה במאמרנו זה:

בפרשנות המקרא: הספורנו ראה בשונותה של הקבוצה משמעות מיוחדת: הוא מעיר בפירושו (כ"ו, מו) כי הברית המתוארת בחתימה לברכות והקללות, אינה כוללת את קבוצת המצוות המוזכרת לאחר סיום זה (בפרק כ"ז), כלומר: ערכין, חרמים, הקדשות ומעשר שני אינן כלולות במסגרת מצוות הברית!

בחז"ל:

לפי הצעתנו, המונח 'מוסף עליהם', מציין קבוצת מצוות בעלת מעמד שונה מבחינת טיבן כמצוות. שונות זו שעולה מן התורה, משתקפת בתוספתא אשר כללה מצוות אלו במסגרת קבוצת ה'מוסף', ובמשנה בה הושמטה קבוצה זו. קבוצת ה'מוסף' היוותה חלק אינטגרלי מהמקור התנאי שבתוספתא¹⁷. עורך המשנה בחר להשמיט את קבוצת המוסף, כנראה, עקב אופייה השונה. השמטה זו גררה בעקבותיה שימוש שונה בדברי אבא יוסה בן חנן: במקום 'שמונה אלו מקצעות תורה גופי הלכות', נאמר במשנה - 'הן הן גופי תורה'¹⁸, וללא מספר. לדעתו של עורך המשנה, קבוצת המוסף נכללת בגדר של 'גופי הלכות' (כפי שנוסחו ע"י אבא יוסה בתוספתא), היינו הלכות שלהן מקרא מרובה, אך אין להחשיב את קבוצת המוסף בתור 'גופי תורה' בגלל אופייה, היינו בתור קבוצה הכוללת תחומים הלכתיים מרכזיים בתורה.

¹⁷ ואינה תוספת עריכתית מאוחרת, כדעת החוקרים.

¹⁸ המושג 'גוף' בלשון התנאים מובנו - עיקר. כגון: 'גופו של גט' (גיטין פ"ט מ"ג), 'זהו גופו של פרוזבולי' (שביעית פ"י מ"ד), 'גופה של בהרת' (נגעים פ"ו מ"א).

בכך ניתן לראות את אופן שימושם של התנאים במקרא הן מבחינת סדר רשימת נושאים והן מבחינת אופן הופעתם במקרא. לאופן הופעתם במקרא השלכות שונות: הן ביחס לתוכנו של החומר התנאי (היקף הרשימה), הן ביחס למבנהו (עצם קיומה ומיקומה של קבוצת המוסף) והן ביחס לסגנונו (השימוש במונח 'גופי תורה' או 'גופי הלכות').

